

Sinuhe Wallinheimo kok ym.

Kirjallinen kysymys sosiaali- ja terveysministeriön antamasta pienpanimoiden etämyyntiä koskevasta vaikutusarviosta

Eduskunnan puhemiehelle

Kevään 2020 aikana koronarajoitusten takia ravintolat olivat suljettuina, ja niiden jakelukanavasta vahvasti riippuvalaiset pienpanimot joutuivat samalla pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin. Yhtenä pienenä, mutta tarpeellisenä väliaikaisena apukeinona pienpanimoille oli esillä useita ehdotuksia etämyynnin sallimisesta (mm. Vasemmistoliiton kansanedustaja Myllykosken lakialoite LA 14/2020 vp sekä Kokoomuksen eduskuntaryhmän tekemät ehdotukset, kuten edustaja Multalan ym. lakialoite LA 30/2020 vp). Tarpeellista lisäliikevaihtoa olisi voinut esimerkiksi kuluvan vuoden ajan hankkia tuotantopaikalta tapahtuvan vähittäismyynnin lisäksi myös etämyynnin kautta. Ehdotukset saivat kannatusta yli puoluerajojen sekä myös hallitus-oppositiorajojen.

Sisäministeri Ohisalo ja silloinen valtiovarainministeri Kulmuni kertoivat 20.5.2020 Twitterissä, että *"Hallituksen viisikko keskusteli pienpanimoiden etämyynnistä. Asia etenee nyt jatkokeskusteluun hallituspuolueiden välillä. Ratkaisuja etämyynnin kohtalosta tehdään vielä tässä kuussa. Etämyyntimahdollisuus olisi alalle tärkeä apu vaikean koronatilanteen keskellä"* (Ohisalo) ja *"Prosessi pienpanimoiden etämyynnille saadaan käyntiin. Hallituspuolueet jatkavat keskustelua ja hallitus päättää asiassa etenemisestä vielä toukokuussa. On syytä avittaa #korona kriisin aikana kotimaista panimotuotantoa nettikaupan mahdollisuuksilla"* (Kulmuni).

Toukokuun kuten myös kesäkuun aikana asiasta ei kuitenkaan kuultu mitään. Lopulta heinäkuun alussa peruspalveluministeri Krista Kiuru (sd.) vahvisti, että mitään valmistelua etämyyntiasianssa ei ole ollutkaan käynnissä. 3.7.2020 Helsingin sanomat kertoi, että hallituspuolueiden viisikko on päättänyt haudata ehdotuksen pienpanimoiden etämyynnistä. Heinäkuun 13. päivänä julkisuuteen tuli sosiaali- ja terveysministeriön tekemä vaikutusarviointi, jonka otsikko oli *"Turvataanko Alkon nykyinen vähittäismyynnin yksinoikeus edelleen, — jos pienpanimoille säädetään valmistamiensa alkoholijuomien "etämyyntioikeus"*. Tämä vaikutusarviointi sisältää useita väitteitä, tulkintoja ja näkökulmarajauksia, jotka antavat aiheen kysyä, ovatko ministerit tehneet etämyyntiasian hautaamista koskeneen ratkaisunsa oikean tiedon perusteella.

Ensinnäkin, lakialoitetta LA 14/2020 vp vaikutusarviointi käsittelee mm. näin: *"Todennäköisesti EU:n syrjintäkiellon vastainen (kotimainen Laitila saisi, mutta toisen jäsenvaltion pieni panimo ei?)"*. Tämä osoittaa tai vähintään antaa ymmärtää, että sosiaali- ja terveysministeriö pitää etämyyntiä toisesta jäsenmaasta Suomeen kiellettyinä. Tämä on erittäin merkittävä seikka, koska jo viime vaalikaudella EU:n komissio totesi kahteenkin otteeseen, ettei etämyynnin kieltäminen ole EU-oikeuden perusteella mahdollista. Viimeisin esimerkki oli ilmoituksen 2018/324/FIN johdos-

Kirjallinen kysymys KK 564/2020 vp

ta annettu yksityiskohtainen lausunto, jossa komissio kielsi Suomea SEUT 258 artiklan mukaisen rikkomusmenettelyn uhalla toimeenpanemasta etämyyntikieltoa. Peruttuaan 24.2.2019 ilmoituksen TRIS/2018/324/FIN (Laki alkoholilain muuttamisesta) Suomi ei ole toimittanut mitään etämyynnin kieltävää lopullista säädöstekstiä komissiolle direktiivin 2015/1535/EU edellyttämällä tavalla. Tätä sangen keskeistä näkökulmaa vaikutusarvioinnissa ei mainita lainkaan.

Toiseksi, vaikutusarvion mukaan *"Valvira lähettää noin 12 esitutkintapyyntöä alkoholijuomia em. tavalla toisista jäsenvaltioista suomalaisille kuluttajille myyvistä yrityksistä poliisille kesäkuussa tai elokuussa."* Valvira itse on puolestaan kertonut 16.7.2020, ettei Valvira ole ollut yhteydessä toisissa EU-maissa sijaitseviin alkoholialan toimijoihin valvontakirjeillä, ja että se ei myöskään ole tehnyt tutkintapyyntöjä esitutkintaviranomaisille etämyyntikysymyksissä. Lisäksi Valvira valitteli asiassa syntynyttä kohua, *"joka on lähtenyt liikkeelle Valvirasta riippumattomista syistä"*.

Kolmanneksi, vaikutusarvion mukaan *"Ruotsissa Systembolagetin monopolia ei ole riskeerattu yhdelläkään poikkeuksella."* Väite on käsittämätön juuri etämyyntiä koskevassa asiayhteydessä, koska nimenomaan Ruotsia koskeneen ns. Rosengren-tuomion myötä Ruotsi päätyi vuonna 2010 säätämään etämyynnin muista EU-maista Ruotsiin sallituksi (Alkohollag 2010:1622 4 §:n 2 momentin 7 kohta). Selkeyden vuoksi on tarpeen erikseen korostaa, että lain esitöiden mukaan (Proposition 2009/10:125 s. 59) tämä laillistaminen koskee nimenomaisesti myös tilannetta, jossa myyjä lähettää tuotteet kolmannen osapuolen välityksellä toisesta ETA-valtiosta kuluttajalle Ruotsiin. Eli toisin kuin eräissä aiemmissa yhteyksissä on väitetty, Ruotsi ei ole laillistanut ainoastaan ns. "etäostoa" vaan myös etämyynnin. Ruotsi laillisti etämyynnin juuri Rosengren-tapauksen sekä komission tämän yhteydessä käynnistämän SEUT 258 -artiklan mukaisen rikkomusmenettelyn johdosta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Tekikö hallitus ratkaisun (ettei pienpanimoiden etämyyntimahdollisuutta edistetä) tämän kirjallisen kysymyksen perusteluissa mainitun STM:n vaikutusarvioinnin perusteella ja jos teki, pitääkö hallitus saamaansa selvitystä totuudenmukaisena ja kaiken olennaisen sisältävänä,

onko hallituksella sama käsitys kuin vaikutusarvioinnissa, että etämyynti toisesta EU-maasta Suomeen olisi tällä hetkellä kiellettyä ja jos on, minkä lainkohdan perusteella,

jos etämyynti toisesta EU-jäsenvaltiosta Suomeen on hallituksen näkemyksen mukaan kiellettyä, miten ja millä päivämäärillä Suomen viranomaiset ovat täyttäneet teknisiä määräyksiä koskevan direktiivin 2015/1535/EU ehdottomat menettelymääräykset,

kun STM kertoo Valviran olevan tekemässä toisissa EU-jäsenmaissa toimivista etämyyntitutkintapyyntöjä poliisille ja Valvira tämän kiistää, kumpi puhuu totta sekä

Kirjallinen kysymys KK 564/2020 vp

minkä takia STM käyttää vaikutusarvioinnissaan etämyynnin sallimisen vastaisena esimerkkinä nimenomaan Ruotsia, joka Rosengren-tuomion johdosta kysymyksen perusteissa kuvatulla tavalla on nimenomaan laillistanut etämyynnin jo vuosia sitten?

Helsingissä 24.7.2020

Sinuhe Wallinheimo kok
Mikko Kärnä kesk